

Warszawa, dnia 8 czerwca 2026 r.

Poz. 569

**UCHWAŁA
SEJMU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

z dnia 29 maja 2026 r.

w sprawie upamiętnienia rozpoczęcia deportacji ludności polskiej do Kazachstanu w 90. rocznicę

Dziewięćdziesiąt lat temu władze sowieckie rozpoczęły pierwszą masową deportację ludności polskiej. Ta zbrodnicza operacja uderzyła w Polaków żyjących na terenach ówczesnej sowieckiej Ukrainy położonych przy granicy z Polską. Wywieziono co najmniej 70 tys. mieszkańców tych ziem, w przytłaczającej większości Polaków, i zmuszono ich do zasiedlenia surowego kazachskiego stepu.

W latach trzydziestych XX wieku w Związku Sowieckim żyło ponad milion Polaków. Wielu z nich od pokoleń zamieszkiwało tereny dawnej Rzeczypospolitej, które po zawarciu pokoju ryskiego z 1921 roku znalazły się poza jej granicami. Po trwającym kilka lat okresie względnego bezpieczeństwa władze sowieckie rozpoczęły represje wobec tej ludności, obejmujące również przymusowe deportacje. W 1936 roku ludność polska, mieszkająca w zwartych koloniach na obszarach przy granicy z Polską została oficjalnie uznana za zagrożenie dla bezpieczeństwa państwa sowieckiego. Zapadła decyzja o jej przesiedleniu do borykającego się z niedoborem ludności Kazachstanu.

W dwóch etapach – w okresach: maj–czerwiec oraz wrzesień–październik 1936 roku – wywieziono kilkanaście tysięcy rodzin, w sumie co najmniej 70 tys. osób. Ulokowano je w północnym Kazachstanie, nie bacząc na to, że panujące tam warunki klimatyczne były skrajnie trudne dla ludności europejskiej.

W celu rozmieszczenia deportowanych wyodrębniono na stepie 43 punkty, tzw. toczki, z których każdy został oznaczony wbitym w ziemię słupkiem z numerem. Na miejscu zapewniono jedynie podstawowe źródła wody, np. studnie. Wszelkie ziemianki i inne schronienia deportowani musieli budować samodzielnie. Niektórzy pierwszą zimę przetrwali w wojskowych namiotach. Wielu nie przeżyło podróży, wielu – pierwszych miesięcy w nowym miejscu, a tysiące innych zostały zamordowane przez Sowietów w latach 1937–1938, podczas tzw. operacji polskiej NKWD.

Polacy deportowani do Kazachstanu w 1936 roku nie zostali objęci amnestią z 1941 roku ani repatriacjami w latach 1945–1949 i 1955–1959. Realne starania o osiedlenie się w Polsce mogli podejmować dopiero po rozpadzie Związku Sowieckiego w 1991 roku. Wielu potomków osób deportowanych powróciło do Rzeczypospolitej, jednak znaczna ich część nadal mieszka w Kazachstanie.

Sejm Rzeczypospolitej Polskiej składa najwyższy hołd wszystkim Rodakom, którzy ucierpieli w wyniku przeprowadzonej przez Sowietów deportacji z 1936 roku, w szczególności tym, którzy w jej następstwie stracili życie.

Marszałek Sejmu: *W. Czarzasty*